वीरेन्द्रनगर नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड : १ संख्या : ८ मिति : २०७५ असार २९ गते

भाग-२

वीरेन्द्रनगर नगरपालिका

वीरेन्द्रनगर नगरपालिका बजार अनुगमन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४

नेपालको संविधानले प्रत्येक उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवा प्राप्त गर्ने हक हुनेछ भन्ने धारा ४४ मा संबैधानिक हकको व्यवस्था गरेको छ । गुणस्तरहीन वस्तु वा सेवाबाट व्यक्तिलाई हुन सक्ने क्षति रोक्न, उपभोक्ताको स्वास्थ्य, सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्न, उपभोग्य वस्तु वा सेवाको गुणस्तर, परिमाण एवं मूल्यको अनियमितताबाट उपभोक्ता वर्गलाई संरक्षण प्रदान गरी उपभोग्य वस्तु वा सेवाको गुण वा उपयोगिता घटाउन वा झिक्न नपाउने व्यवस्था गर्न, एकाधिकार एवं अनुचित व्यापारिक क्रियाकलापद्वारा मूल्य अभिवृद्धि हुन सक्ने अवस्थालाई रोक्न र उपभोग्य वस्तु वा सेवाको सुरक्षित तथा गुणस्तरयुक्त उपभोग्य वस्तु वा सेवाको बिक्री वितरण सम्बन्धी व्यवस्था गर्न तथा उपभोक्ताको हक, हित र अधिकारको संरक्षण गर्ने व्यवस्था गर्न वान्छनीय भएकोले, नगरवासीको सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै विकास प्रक्रियालाई संस्थागत गर्न, स्थानीय सरकार संचालन सम्वन्धी ऐन, नियम, विनियम, मापदण्ड एवं निर्देशिकामा व्यवस्था भएका प्रावधानहरुलाई लागु गरी कानूनी शासनको अवधारणामा टेवा पुऱ्याउने र दण्डहिन वातावरणको अन्त गर्ने परिस्थिति निर्माण गर्न आवश्यक भएकोले वीरेन्द्रनगर नगरपालिका क्षेत्रमा भएको बढ्दो जनसंख्यालाई व्यवस्थित गर्दै सहरी सेवालाई प्रभावकारी बनाउन आबश्यक भएकोले

नगरपालिकाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ११ को उपदफा ७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी बजार अनुगमन तथा व्यवस्थापन गर्न आवश्यक भएकोले वीरेन्द्रनगर नगरपालिका, सुर्खेतको मिति २०७५/०२/२५ गतेको कार्यपालिका बैठकबाट पारित गरी यो कार्यविधि लागु गरेको छ ।

परिच्छेद –१
प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(क) यस निर्देशिकाको नाम "वीरेन्द्रनगर नगरपालिका बजार अनुगमन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४" रहेको छ ।

(ख) यो निर्देशिका वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको नगरकार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

(क) "उपभोक्ता हित संरक्षण समिति" भन्नाले नगरपालिकाको उपप्रमुखको संयोजकत्वमा गठित समिति बुझ्नु पर्दछ ।

(ख) "संविधान" भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनु पर्छ ।

(ग) "स्थानीय तह"भन्नाले नेपालको संविधानको धारा ५६ को उपधारा ४ बमोजिम गठित नगरपालिका सम्झनुपर्छ ।

(घ) "कार्यपालिका" भन्नाले नगरकार्यपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "प्रमुख" भन्नाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको नगरप्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।

(च) "उपप्रमुख" भन्नाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको उपप्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।

(छ) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत'' भन्नाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ज) "विषयगत शाखा"भन्नाले नगरपालिकाको कार्य विभाजन नियमावली २०७४बमोजिमको विषयगत शाखालाई सम्झनु पर्छ ।

(झ) "समिति" भन्नाले कार्य सम्पादन नियमावलीको दफा १५ बमोजिमका कार्यपालिकाका विषयगत समितिहरुलाई सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "कार्यविधि" भन्नाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिका बजार अनुगमन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४ सम्झनु पर्दछ ।

(ट) "नगरपालिका" भन्नाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(ठ) "ऐन" भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ सम्झनु पर्दछ ।

(ड) "व्यापारिक सामान" भन्नाले विक्री गर्ने प्रयोजनका लागि राखिएका सामानलाई जनाउनेछ ।

(ढ) "सेवा" भन्नाले व्यवसायिक सेवा, संचार सेवा, निर्माण तथा इन्जिनियरिङ सेवा, वितरण सेवा, शिक्षा सेवा, वातावरणीय सेवा, वित्तिय सेवा, स्वास्थ्य र सामाजिक सेवा, पर्यटन सेवा, मनोरञ्जन तथा खेलकुद सेवा, यातायात सेवा लगायतका दस्तुर/पारिश्रमिक लिई वा नलिई प्रदान गरिने सम्पूर्ण सेवाहरू सम्झनु पर्दछ ।

(ण) "निर्माण सामाग्री" भन्नाले घर, टहरा, पर्खाल आदि निर्माण गर्न प्रयोग हुने सामाग्री जस्तै इटा, ढुंगा, रोडा, बालुवा, सरिया, कर्कटपाता, पाईप आदिलाई सम्झनु पर्छ ।

(त) "कालो सूचि" भन्नाले यसै निर्देशिका वमोजिम तोकिएको कार्यविधि पुऱ्याई अद्यावधिक गरिएको सूचि सम्झनु पर्दछ ।

(थ) "अनुगमन टोली" भन्नाले कार्यालयले विशेषज्ञ सहित गठन गरेको बजार अनुगमन टोली सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद–२

बजार व्यवस्थापन समिति

३ बजार व्यबस्थापन समितिको गठन :

(१) नगरको बजार व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य सुचारु एवं सुव्यवस्थित ढंगले संचालन गर्न नगरपालिकामा देहाय अनुसारको अनुगमन समिति गठन गरिनेछ ।

क) नगर कार्यपालिका प्रमुख	अध्यक्ष
ख) उप प्रमुख	उपाध्यक्ष
ग) नगरकार्यपालिका द्धारा गठीत विषयगत समितिका संयोजकहरु	सदस्य
घ) नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सदस्य
ड.) अधिकृत प्रतिनिधि जिल्ला प्रशासन कार्यालय सुर्खेत	सदस्य
च) अधिकृत प्रतिनिधि जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सदस्य
छ) प्रमुख ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	सदस्य
(ज) अध्यक्ष उद्योग वाणिज्य संघ	सदस्य
झ) शाखा प्रमुख पूर्वाधार विकास	सदस्य
ञ) नगर भित्र चल्ने यातायातहरुको व्यवसायिक समिति मध्ये कार्यपालिकाले तोके वमोजिमको समितिको अध्यक्ष	सदस्य

ट) बजार अनुगमन, गुणस्तर, नापतौल, खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता हित संरक्षण शाखा प्रमुख — सदस्य सचिव

(२) दफा ३ (१) ञ वमोजिमको सदस्य कार्यपालिकाले तोके वमोजिमको समय सम्म वहाल रहनेछ ।

३) बजार व्यवस्थापन समितिको बैठक सामान्यतया ३ महिनामा एकपटक बस्नेछ । बैठक अध्यक्षको आदेशले सदस्य सचिवले बोलाउनेछ । आवश्यकता महसुस भएमा व्यवस्थापन समितिको बैठक जुनसुकै समयमा पनि बोलाउन सकिनेछ ।

४. वजार व्यबस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

(क) बजार व्यवस्थापनका लागि आवधिक तथा वार्षिक योजनाहरु तर्जुमा, अनुगमन मूल्याङ्कन र समीक्षा गर्ने ।

(ख) वजार स्थलहरु तोक्ने एवं वस्तु अनुसारका वजार क्षेत्र तोक्ने ।

ग) वजार व्यवस्थापन एवं अनुगमनका लागि आवश्यक सूरक्षा व्यवस्था मिलाउने ।

घ) बजार व्यवस्थापन कार्यका लागि अभियान र चेतनामूलक कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।

ङ) उपभोक्ता हित संरक्षण समितिले गरेका कार्यको समिक्षा गर्दै आवश्यक सल्लाह सुझाव दिने ।

च) उपभोक्ता हित संरक्षण समितिले कालो सूचिमा राख्न सिफारिश गरेका फर्म तथा व्यक्तिलाई कालो सूचिमा राखि तोकिए वमोजिमको कारवाहीको प्रकृया अगाडी वढाउने ।

(छ) सचेतनामूलक विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न श्रोतको व्यवस्थापन गर्ने ।

(ज) बजार व्यवस्थापनमा गैर सरकारी संस्थाहरु, निजी क्षेत्र र समुदायहरुको समन्वय जनचेतना अभिवृद्धि गर्न नीति तय गर्ने ।

परिच्छेद–३

उपभोक्ता हित संरक्षण समिति

५. उपभोक्ता हित संरक्षण समिति

उपभोक्ताको हित संरक्षण सम्बन्धी बिषयमा आवश्यक नीतिगत ब्यवस्था गर्न तथा बजार अनुगमन कार्यलाई समन्वयको लागि नगरपालिकाले निम्नानुसारको उपभोक्ता हित संरक्षण समितिको गठन गर्नेछ ।

(क). वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको उपप्रमुख — संयोजक

(ख). वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको सुशासन समितिका संयोजक - सदस्य
(ग)जिल्ला प्रशासन कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधी - सदस्य
(घ) खाद्य, गुणस्तर, औषधि/जनस्वास्थ्य/उद्योग बाणिज्य हेर्ने (उपलब्ध भए सम्मका क्षेत्रगत विषय हेर्ने) शाखाका प्रमुख/प्रतिनिधि - सदस्य
(ङ)सम्बन्धित उद्योग बाणिज्य संघको प्रतिनिधि - सदस्य
(च) उपभोक्ता हित संरक्षणमा क्रियाशिल संस्था वा ब्यक्तिहरु मध्येबाट एक जना - सदस्य
(छ) कार्यालयको उपभोक्ता हित संरक्षण हेर्ने शाखा/डेक्स/इकाईका प्रमुख - सदस्य सचिव

६. उपभोक्ता हित संरक्षण समितिका काम कर्तब्य र अधिकार

क. उपभोक्ता हित संरक्षणको लागि आबश्यक नीतिगत ब्यवस्था गर्ने ।
ख. अत्यावश्यक बस्तुहरुको माग र आपूर्तिको अवस्था सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन र मागको प्रक्षेपण गर्ने,
ग. समितिले यस निर्देशिकाको दफा (९) २ अनुसार गठित अनुगमन टोली द्वारा अनुसूची-६ को फारममा उल्लेख भए अनुसार प्रस्तुत गरेको बजार अनुगमन सम्बन्धी प्रतिवेदन माथि विश्लेषण गरी आवश्यक निर्देशन दिने,
(घ) उपभोक्ताको हित संरक्षण गर्न आपूर्ति व्यवस्था र उपभोग्य वस्तु वा सेवाको छड्के अनुगमन गर्ने,
(ङ) बजार अनुगमन सम्बन्धी कामको मूल्याङकन गर्ने र टोलीलाई आवश्यकता अनुसार मार्ग दर्शन गर्ने ,
(च) नगरपालिकाले दिएको अन्य निर्देशन र आदेशको कार्यान्वयन गर्ने/ गराउने।
(छ) उपभोक्ता हित विपरित कार्यमा आवश्यक कानुनी कारवाहीको लागि निरीक्षण वा अनुसन्धान अधिकृत तोक्ने ।
ज) प्रचलित ऐन कानून तथा निर्देशिकाले तोकेको मापदण्ड पालना नगर्ने उपर आबश्यक कारबाहीका लागि निर्देशन गर्ने ।
झ) नगरपालिकाले जारी गरेको नीति नियम पालना गर्ने र तोकिए वमोजिमको कर, दस्तुर, जरीवाना नवुझाउने व्यक्ति फर्मलाई कालो सूचिमा राख्न सिफारिश गर्ने ।
(ञ) मिठाई पसल, होटल तथा रेस्टुराहरु र सडकमा बेचबिखन हुने मिलावटयुक्त खाना र रंगबाट जनस्वास्थ्यमा पर्न सक्ने नकारात्मक असर न्यूनिरकणका लागि उपायहरुको खोजी गरी आवश्यक श्रोत व्यवस्थापन गर्ने।
(ट) बजार अनुगमनको कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने ।

७. उपभोक्ता हित संरक्षण समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यबिधि :
उपभोक्ता हित संरक्षण समितिको बैठक महिनामा एक पटक अनिवार्य रूपमा बस्नु पर्नेछ । समितिको बैठकले आफ्नो कार्यविधि आफै तयार गर्नेछ ।

परिच्छेद -४
बजार अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

८. वस्तु वा सेवाको दर्ता, आपूर्ति, मूल्य, गुणस्तर, नापतौल लगायतका व्यापारिक क्रियाकलापलाई उपभोक्ता मैत्री बनाउन नगरपालिकाले निम्न व्यवस्था गर्नेछ :-

(क) गुणस्तरीय उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको सहज र सर्वसुलभ आपूर्ति हुने वातावरणको सुनिश्चितता सहित उपभोक्ताको हक र हितको संरक्षण गर्न कार्यालयमा उपभोक्ता हित संरक्षण शाखा/इकाई/डेक्सको व्यवस्था गरी नियमित र प्रभावकारी बजार अनुगमनको व्यवस्था गर्ने,

(ख) बजार प्रणालीलाई प्रतिस्पर्धी र उपभोक्ता प्रति जिम्मेवार तुल्याउन प्रचलित कानुनको कार्यान्वयनमा जोड दिने,

(ग) उपभोक्ता शिक्षा सम्बन्धी सचेतना र बजार अनुगमनको कार्ययोजना तयार गरी उपभोक्ता हित संरक्षणको विषयलाई विशेष प्राथमिकतामा राख्ने,

(घ) उपभोक्तालाई सचेत र जागरूक तुल्याउन वडा समितिको कार्यालयदेखि नै उपभोक्ता सचेतना लगायतका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,

(ङ) आफ्नो गाँउ वा नगरपालिका अन्तर्गत स्थापित वा संचालित उद्योग व्यवसायको दर्ता, नविकरण, बिल विजक तथा बिक्रीको लागि राखिएका मालवस्तु, नापतौल, गुणस्तर, लेबल, आपूर्ति, आदिको अनुगमन गर्ने,

(च) तरकारी, फलफूल, माछा, मासु, मिठाई पसल, डेरी, होटल लगायतका खाद्य वस्तुको बिक्री स्थलको मापदण्ड तोक्ने र छुट्टै फलफूल तथा तरकारी बजार र वधशालाको व्यवस्था गर्ने,

९. बजार अनुगमन टोली गठन :

१. वस्तु वा सेवा प्रदायक व्यवसायको दर्ता, नविकरण, आपुर्ति, मुल्य, नापतौल, विज्ञापन लगायत व्यापारिक त्रियाकलापको नियमित एंव आकस्मिक अनुगमनको लागि नगरपालिकाले बजार अनुगमन टोली गठन गर्नेछ ।

२. उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने अनुगमन टोलीमा देहाय बमोजिमको पदाधिकारीहरु रहनेछन :

क. नगरपालिकाको वजार व्यवस्थापन एवं उपभोक्ता हित संरक्षण हेर्ने शाखा प्रमुख - संयोजक

ख. सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको प्रतिनिधि (उपलब्ध भएसम्म) - सदस्य

ग. स्थानीय प्रशासनको प्रतिनिधि (उपलब्ध भएसम्म) - सदस्य

घ. स्थानीय सुरक्षा निकाय (नेपाल प्रहरी) को प्रतिनिधि - सदस्य

ङ. उपभोक्ता हित संरक्षणमा क्रियाशिल संस्था वा ब्यक्तिहरु मध्येबाट मनोनित एक जना - सदस्य

च. उद्योग वाणिज्य संघको प्रतिनिधि(उपलब्ध भएसम्म)एक जना सदस्य - सदस्य

छ. पत्रकार महासंघ/संचारकर्मी एक जना - सदस्य

ज. वजार निरिक्षक - सदस्य

३. अनुगमन टोलीमा कम्तीमा ५ जना प्रतिनिधि संलग्न भइ बजार अनुगमन सम्बन्धी कार्य गरिने छ। तर कुनै विषयगत क्षेत्रको अनुगमन गर्ने कार्यमा सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको विज्ञ/प्रतिनिधी अनिवार्य रुपमा समावेश गराउनु पर्ने छ । (बिषयगत बिज्ञ वा प्रतिनिधी भन्नाले जस्तै खाद्य वा कृषि उपजको लागि खाद्य निरीक्षक वा उपलब्ध नभएमा कृषि प्राविधिक बुझिने छ ।)

४. उपभोक्ता हित संरक्षण हेर्ने शाखा वा इकाइले मासिक रुपमा तोकिएको ढाँचामा बजार अनुगमनको एकीकृत प्रतिवेदन कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

१०. बजार अनुगमन टोलीको काम, कर्तव्य र अधिकार :-

१, दफा ९ (२) बमोजिम गठित बजार अनुगमन टोलीले प्रचलित कानुन बमोजिम देहाय अनुसारका कार्यहरू गर्नुपर्नेछ :-

(क) बजार अनुगमनको पूर्व कार्य योजना र मासिक अनुगमन कार्यतालिका बनाई स्वीकृतीको लागि उपभोक्ता हित संरक्षण समितिमा पेश गर्ने,

(ख) स्वीकृत कार्ययोजना बमोजिम नियमित रूपमा बजार अनुगमन गर्ने र आवश्यकता बमोजिम आकस्मिक वा विशेष अनुगमन गर्ने,

(ग) वस्तु वा सेवाको दर्ता, आपूर्ति, मूल्य, गुणस्तर, नापतौल, विज्ञापन लगायतका व्यापारिक क्रियाकलापको अनुगमन गर्ने,

(घ) कालोबजारी, एकाधिकार (सिन्डिकेट), मिलीमतोपूर्ण भाउ निर्धारण (कार्टेलिङ्ग), कृतिम अभाव तथा बजार प्रवेशमा अवरोध गर्ने जस्ता गैर प्रतिस्पर्धी व्यापारिक क्रियाकलाप भए/ नभएको अनुगमन गर्ने,

(ङ) कुनै वस्तुको अनुचित व्यापारिक कियाकलाप (मिसावट/गुणस्तरहिन)

कम तौल भएको देखिएमा/भेटिएमा आवश्यकता अनुसार त्यस्ता वस्तु जफत गर्ने, नष्ट गर्ने, कारोवार रोक्का गर्ने वा बन्द गर्ने लगायतका कार्य गर्ने,

(च) उपभोक्ता हित संरक्षण समितिबाट समय-समयमा दिइएका निर्देशन एवं आदेश बमोजिमका कामहरू गर्ने ।

छ) दफा १२ को उपदफा (२) वमोजिमको कसूरमा दफा २१ मा तोकिए वमोजिमको जरिवाना पर्चा स्थलगत जारी गरि नगरपालिकामा दाखिला गर्न लगाउने ।

(ज) संपन्न बजार अनुगमन प्रतिवेदन सोहि दिन अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

११. बजार अनुगमन कार्यविधि :

१. बजार अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन गर्दा निम्न विषयमा विशेष ध्यान दिनु पर्नेछ :

(क) बिक्रेता वा सेवा प्रदायकले नियामक निकायबाट कानुन बमोजिम प्रदान गरिने गरेको व्यवसाय दर्ता प्रमाण-पत्र, स्थायी लेखा नम्बर (PAN) को प्रमाण-पत्र, खाद्य अनुज्ञा-पत्र, औषधी पसल दर्ता प्रमाण-पत्र लगायतका आवश्यक कागजातहरु लिएको छ/छैन हेर्ने । साथै प्रमाणपत्र नियमित रुपमा नविकरण भए/नभएको हेर्ने । प्रमाणपत्र नलिएको वा नविकरण गरे को नदेखिएमा बढीमा ७ दिन भित्र सो कार्य गरी कार्यालयमा पेश गर्न लिखित निर्देशन दिने ।

(ख) बिक्रेता वा सेवा प्रदायकले आफ्नो व्यवसायको साइनबोर्ड राखेको छ/छैन हेर्ने । नराखेको भए ३ दिनभित्रमा राखि कार्यालयमा जानकारी दिन लिखित निर्देशन दिने ।

(ग) प्रदायकले वस्तुको विक्रि कक्षमा मूल्य सूची राखेको छ /छैन हेर्ने । नराखेको भए ३ दिन भित्रमा राखि कार्यालयलाई सो को जानकारी दिन लिखित निर्देशन दिने ।

(घ) माल, वस्तुको परिमाण, मूल्य, गुणस्तर र तौल ठिक छ /छैन हेर्ने,

(ङ) प्याकेजिङ्ग गरिएको वस्तुको लेबलमा उत्पादक वा पैठारीकर्ताको नाम, उत्पादन मिति, उपभोग्य अवधि वा मिति, अधिकतम खुद्रा मूल्य, मिश्रण, भण्डारण र उपभोग गर्ने तरिका उल्लेख गरिएको छ/छैन हेर्ने,

(च) औषधि वा औषधियुक्त पदार्थ भए सो को प्याकिङ्ग प्रयोग गर्ने तरिका उल्लेख छ/छैन हेर्ने । औषधीविज्ञ (फार्मासिष्ट) औषधी बिक्री स्थलमा

भए/नभएको एवं औषधि विक्रेता प्रमाणपत्र समेत हेर्ने ।

(छ) उपभोग्य मिति नाघेको औषधी, प्रशोधित पानी, विस्कुट, पाउरोटी लगायतका खाद्य तथा उपभोग्य वस्तुहरू फेला परेमा नष्ट गर्ने,

(ज) उत्पादन मिति, उपभोग्य मिति केरमेट गरेको वा पुनः लेबलिङ्ग वा छपाई गरेको छ/छैन हेर्ने । पुनः लेबलिङ्ग वा छपाई गरेको पाईएमा त्यस्तो वस्तु जफत गर्ने, वस्तुको प्रकृति अनुसार मुचुल्का गरी नष्ट गर्ने,

(झ) माछामासु, फलफूल, तरकारी, मिठाई पसल, डेरी र होटल बधशाला वा माछा मासु विक्रिस्थल सफासुग्घर र मापदण्ड अनुसार छ/छैन हेर्ने । नभएमा कसुरको प्रकृति अनुसार सजग गराउने वा चेतावनी दिने तथा अटेरी गरेमा तोकिए बमोजिम दण्ड जरीवाना गर्ने,

(ञ) विक्रेता वा क्रेतालाई वस्तुको विलविजक जारी गरेको छ/छैन हेर्ने । विल अनिवार्य गर्न निर्देशन दिने ।

(ट) दफा १२ उपदफा २ मा उल्लेखित व्यवसायि आचरसहिंता एवं नागरिक कर्तव्य पालना गरे नगरेको ।

२. नगरपालिकाले अनुसूची-२ मा उल्लेखित वस्तु र सेवाको अनुगमन गर्न उपभोक्ता हित संरक्षण हेर्ने शाखा/इकाई/डेक्सलाई लिखित कार्य विवरण तोक्नु पर्नेछ । सोही आधारमा बजार अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन सम्बन्धी कार्य गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद -५
आचार संहिता

१२. आचार संहिता :

१) बजार अनुगमन गर्न जाने अनुगमन टोलीले निम्न बमोजिमको आचार संहिता पालना गर्नुपर्नेछ :

(क) अनुगमन टोलीले अनुगमन गर्ने स्थल र अनुगमन गरिने वस्तुको बारेमा सो कार्यमा संलग्न सदस्यहरू बाहेक अरू कसैलाई पनि सो बारेमा पूर्व सूचना वा जानकारी गराउनु हुँदैन,

(ख) अनुगमनमा खटिने व्यक्तिले आफ्नो नातागोता वा इष्टमित्र कहाँ अनुगमन गर्न जानु हुँदैन,

(ग) अनुगमन कार्यमा संलग्न कुनै पनि सदस्यले अनुगमन गर्ने विक्रेता व्यवसायीबाट कुनै पनि किसिमको चन्दा, दान, दातव्य वा उपहार स्वीकार

गर्नु हुँदैन,

(घ) अनुगमन गर्न जाँदा प्रदायकहरूले दिएको सुविधा तथा आतिथ्य स्वीकार गर्नुहुँदैन,

(ङ) कुनै किसिमको प्रलोभन वा मोलाहिजामा पर्नु हुँदैन,

(च) अनुगमनको कारवाही सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्दा अनुगमन टोलीको नेतृत्व गर्ने व्यक्तिबाट मात्र प्रवाह गर्नुपर्नेछ तथा अनुगमन टोलीमा रहने अन्य सदस्यहरूको जानकारी दिनु हुँदैन् ,

(छ) बजार अनुगमन गर्दा अनुगमन टोलीका पदाधिकारीहरू प्रदायक समक्ष मर्यादित तरिकाले प्रस्तुत हुनुपर्ने र व्यवसायीको भण्डारण स्थल वा पसलबाट जथाभावी तरिकाले माल वस्तु निकाल्नु हुँदैन ,

(ज) अनुगमन टोलीका कुनै सदस्यले अनुगमन सम्बन्धी कार्य गर्दा गोप्यता भङ्ग गर्ने लगायत अन्य कुनै गैरकानूनी काम गरेमा कर्मचारी भए प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय कारवाही गर्न र अन्य व्यक्ति भए टोलीबाट हटाई प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गर्न सकिनेछ,

(झ) मानव अधिकारवादी संघसंस्था, उपभोक्ता हकहित संरक्षण कार्यमा संलग्न संस्थाहरू, विभिन्न सञ्चार माध्यममा कार्यरत सञ्चारकर्मी प्रतिनिधिहरूले अनुगमन कार्यलाई सहयोग पुग्ने गरी अनुगमन प्रक्रियाको स्थलगत अवलोकन गर्न सक्नेछन् । तर सामान जफत गर्ने, धुल्याउने वा नष्ट गर्ने वा सिलबन्दी गर्ने कार्यमा सम्बन्धित आधिकारिक कर्मचारी वा प्रहरीद्धारा नै कार्य सम्पन्न गर्नुपर्नेछ ।

२. व्यवसायिले पालन गर्नु पर्ने आचार संहिता एवं नागरिक कर्तव्य :

(१) स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ दफा ५८ बमोजिम नगरपालिकामा आफ्नो व्यवसाय दर्ता गराई प्रमाणपत्र लिएको व्यक्तिले मात्र नगरपालिका क्षेत्रमा व्यवसाय सञ्चालन गर्न पाउनेछ । व्यवसायि एवं संचालकहरुले देहायका क्षेत्रगत आचार सहिता एवं नागरिक कर्तव्य पूर्ण पालना गर्ने गराउने कर्तव्य हुनेछ ।

(क) बासी सडेगलेका तथा झिंगा भन्केका खानेकुरा वा स्वास्थ्यको लागि हानिकारक भनी प्रमाणित रङ, रसायन, म्याद नाघेका औषधि वा खाद्य बस्तु वा अन्य कुनै खाद्य वस्तु प्रयोग गरिएको खानेकुरा, बासी सडेगले को झिंगा भन्केका बासी माछा मासु, रोग लागि मरेका पशुपंक्षीको माछा मासु नबेच्ने ।

(ख) होटेल तथा व्यबसाय सफा सुग्घर राख्ने, राख्ने ।

(ग) होटेल, रेष्टुरा तथा मिठाई पसल, डेरी, आईसक्रिम, चना चटपट, पानीपुरी, बरफ आदि समेत र सडकमा विक्री गर्नेले ग्राहकलाई मुनासिब माफिकको दाममा शुद्ध तथा पवित्र खुवाउने ।

(घ) ग्राहकलाई आफूले सक्दो सुरक्षा वा हेर विचार गर्ने, गराउने ।

(ङ) मदिरा विक्री गर्ने होटेलको भित्री भागमा छुट्टै खुवाउने व्यवस्था गर्ने ।

(च) मदिरा बेच्दा वा खुवाउँदा शान्ति सुरक्षाको ख्याल गर्ने ।

(छ) होटेल लजमा आएका ग्राहकको नाम, नागरिकता, पेशा, आएको मिति र ठेगाना समेतको विवरण लेखाउने ।

(ज) ग्राहकलाई मदिरा खुवाउँदा होस हवास हराउने गरी वा ग्राहकले आफूलाई नियन्त्रण राख्न नसक्ने गरी धेरै मात्रामा मदिरा नखुवाउने ।

(झ) १८ वर्ष मुनिका बालक र मदिराले मातिसकेका व्यक्तिलाई कुनै पनि होटेल वा पसलको मालिकले मदिरा बेच्न वा खुवाउन पाइनेछैन ।

(ञ) १८ वर्ष मुनिका बालकलाई सुर्ति, चुरोट, गुट्का पान पुकार बेच्न पाइनेछैन ।

(ट) पसल अगाडीको आँगन, फुटपाथ अतिक्रमण गरी धुलो धुवाँ हुने गरि पकाउन पाईनेछैन ।

(ठ) होटल तथा रेष्टुराहरुमा फिल्टर गरेको पिउने पानी व्यवस्थापन गरेर राख्नुपर्छ।

(ड) होटल तथा रेष्टुराहरुमा पसल र कोठाहरु पर्याप्त मात्रामा हावा र प्रकाश छिर्ने गरी व्यवस्थापन भएको हुनु पर्नेछ ।

(ढ) होटल तथा रेष्टुराहरुमा काम गर्ने व्यक्तिहरुको लुगा सफा, हात खुटाको नङ काटेको, पसलको भुइँ र पकाउने ठाउँ सजिलोसँग सफा गर्ने सक्ने हुनुपर्नेछ ।

(ण) होटल तथा रेष्टुराहरुमा पकाउने, खाना ल्याउने वेटर, प्याक गर्ने, तौलने व्यक्तिले टोपी र एप्रोन लगाएको हुनुपर्नेछ ।

(त) खाने ठाउँको टेवुल सफा गर्दा एन्टिसेप्टिक औषधिको प्रयोग गर्नुपर्नेछ । खाने, पकाउने र पसलमा प्रयोग हुने औजार तथा भाँडा सफा गरिसकेपछि त्यसलाई पोटास पानीमा पखालेर मात्र पुनः प्रयोगमा ल्याउनु पर्नेछ।

(थ) होटेल मालिकले आफनो होटेलमा सार्वजनिक सदाचार वा नैतिकतामा नराम्रो असर पर्ने किसिमका मनोरञ्जन वा त्यस्ता नाच गान देखाउन हुँदैन ।

(द) काम गर्ने व्यक्तिहरुको हरेक ६/६ महिनामा स्वास्थ्य परीक्षण गराउनु पर्नेछ। घातक सरुवा रोग लागेको व्यक्तिलाई काममा लगाउन पाइनेछैन ।

(ध) बरफ तथा आइसक्रिम उद्योगले प्रयोग गर्ने पानी ताजा फिल्टर गरिएको हुनुपर्नेछ ।

(न) खानेकुरालाई राम्रोसँग छोपेर वा जाली भएको दराजमा बन्द गरि राख्नुपर्नेछ ।

(प) होटल तथा रेष्टुरामा शौचालयको समुचित प्रवन्ध हुनुपर्नेछ । तर बिक्री गर्ने, खाने र पकाउने ठाउँदेखि शौचालय उपयुक्त दुरीमा व्यवस्थापन भएको हुनुपर्दछ ।

(फ) पसल अगाडीको आँगन, फुटपाथ तथा नाला सफा राख्नु पर्नेछ । व्यवसायिक एवं निर्माण सामाग्रि राख्न पाइने छैन ।

ब) बिद्यार्थी, नगरबासीलाई बाधा हुने गरी रेकर्ड प्लयेर, लाउड स्पीकर तथा चर्को आवाज उत्पादन गर्ने यान्त्रिक बस्तुहरु संचालन गर्नु हुदैन ।

(भ) पसलमा बिक्रि गरिने वस्तुहरुको मुल्य सुची र नगरपालिकाबाट प्राप्त इजाजतपत्र सबैले देख्ने ठाउँमा अनिवार्यरुपमा राख्नुपर्नेछ ।

(म) पसलहरु स्थानीय प्रशासनबाट तोकिएको समय सम्म मात्र खुल्ला राख्न पाइनेछ ।

(य) बालीनाली नोक्सान पार्ने, सार्वजनिक यातायात, पैदलयात्रुलाई कठिनाई पुऱ्याउने, छरछीमेकलाई असर पार्ने गरि वा नगरक्षेत्रको स्वच्छता र सौन्दर्यतामा असर हुने गरी सुंगुर, बंगुर, हाँस, घोडा, खच्चर, गधा, गाई, भैंसी, भोडा बाख्रा, वा अन्य बस्तु छाडा छाड्न पाइनेछैन ।

(र) १८ बर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरुलाई श्रममा प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

(ल) फ्रेसहाउस सञ्चालन गर्दा तोकिएको मापदण्ड पुरा गरी संचालन गर्नुपर्नेछ । छिमेकमा दुर्गन्ध आउने गरी फुटपाथमा वा अन्य स्थानमा जिँउदो वा मरेको कुखुरा राख्न पाइने छैन ।

२. सार्वजनिक एवं ऐलानी जग्गा, सडक तथा फुटपाथ अतिक्रमण एवं अबरोध गर्न नपाईने : मुख्य बजार क्षेत्रमा रहेको सडक तथा फुटपाथमा कुनै पनि प्रकारले अवरोध हुने गरि विक्री गर्ने सामान झुण्ड्याउने, पाली गाँस्ने, स्ट्यान्डबोर्ड, साईकल मोटर साईकल पार्किङ्ग, साइकल मोटरसाईकल मर्मत गर्ने काम, ठेला, डोका, नांग्लो वा भुँइमा तरकारी, फलफूल वा अन्य व्यापारिक सामान राखेर बेचविखन गर्न पाइने छैन । सार्वजनिक एवं ऐलानी पर्ति जग्गा र वजार क्षेत्रमा अनुमति घर टहरा निर्माण र निर्माण सामाग्रि सडक एवं फुटपाथमा राख्न पाइने छैन ।

३. कवाडी, फलफूल, तरकारी तथा माछामासु बजार : (क) नगरपालिकाबाट तोकिएको

स्थानमा मात्र तरकारी तथा फलफूल र माछामासु व्यापार गर्न पाइनेछ ।

(ख)) नगरपालिकाबाट तोकिएको स्थानमा मात्र कवाडी राख्न पाइनेछ ।

(ग) अन्यत्र फूटपाथ, चोक र पैदल तथा सवारी साधन आवत जावतमा अवरोध हुने गरी ठेला, डोका, नांग्लो वा भुँइमा तरकारी, फलफूल वा अन्य व्यापारिक सामान राखेर बेचविखन गर्न पाइने छैन ।

(घ) टायर तथा अरु कवाडी सामानमा मुसा सर्प लुक्न सक्ने भएकोले छर छिमेकलाई असर पर्ने गरि टायर तथा अरु कवाड थुपार्न र जलाउन पाईने छैन ।

४. सवारी साधन पार्कीङ्ग : (क) लामो तथा छोटो दूरीमा सेवा दिने सार्वजनिक यातायातका साधनहरु अनिवार्य रुपमा बसपार्कबाट सञ्चालन हुनु पर्नेछ ।

(ख) नगरपालिकाले तोकेको स्थान वाहेक अन्य स्थानमा सवारी साधन पार्किङ्ग गर्न पाइनेछैन ।

(ग) नगरपालिकाले निर्धारण गरेको स्थान बाहेक अन्यत्र ठेलागाडाबाट व्यापार गर्न पाइनेछैन ।

५. ग्यारेज तथा अटोमोबाईल मर्मत केन्द्र : (क) नगरपालिकाले तोके स्थानमा मात्र यस प्रकारको व्यवसाय गर्ने र निषेध गरिएका क्षेत्रमा यस प्रकारका व्यवसाय गर्ने ।

(ख) पेट्रोलपम्पमा तोकिएको मापदण्ड अनुसार टायर मर्मत केन्द्र संचालन गर्न पाइनेछ ।

(ग) पेट्रोलपम्पले आफ्नो पम्प नजिक अनिवार्य सार्वजनिक शौचालयका व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

६. प्लाष्टिक तथा थर्मकोलबाट बनेका गिलास वा अन्य चिजवस्तुको प्रयोग : नगरपालिकाले निर्धारण गरेको मापदण्ड विपरित नसड्ने खालका प्लाष्टिक वा थर्मकोलबाट बनेका गिलास, कप, चम्चा, प्लेट विक्री वितरण वा प्रयोग गर्न पाइनेछैन । प्लाष्टिक तथा थर्मकोल सामाग्रि प्रयोग पश्चात जथाभावि नफाली डष्टविनमा एकत्रित गरि राख्नु पर्नेछ ।

७. नगरपालिका मातहतका निकायमा संलग्न कर्मचारी र पदाधिकारीहरुले सहयोग गर्नु पर्ने : (१) नेपालमा प्रचलित ऐन, कानुन, नगरपालिकाबाट जारी भएका अन्य ऐन, कानुन, निर्देशिका र यो कार्यविधि को भावना अनुसार नगरपालिका अन्तर्गतका सवै निकायमा कार्यरत कर्मचारी र संलग्न व्यक्तिले सहयोग गर्नुपर्नेछ, असहयोग गरेको पाइएमा निम्न

बमोजिम कारबाही हुनेछ ।

(क) स्थायी कर्मचारी वा शिक्षकको हकमा प्रचलित कानुन अनुसार कारबाही हुनेछ ।

(ख) अस्थायी कर्मचारी वा शिक्षकको हकमा प्रचलित कानुन अनुसार निजको सेवाको म्याद नविकरण हुने छैन ।

(ग) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति वा उपभोक्ता समिति वा टोल विकास संस्था वा अन्य कुनै सार्वजनिक संस्थाका पदाधिकारीको हकमा उक्त जिम्मेवारीबाट अबकाश दिन आवश्यक प्रक्रिया अवलम्वन गरिनेछ ।

(घ) उपदफा (क), (ख) र (ग) अनुसार कारबाहीको भागिदार भै सके पछि पनि असहयोग गरेको खण्डमा कालो सुचिमा सुचिकृत गरिनेछ ।

(ङ) उपदफा (क), (ख) र (ग) अनुसार कारबाही गर्नु पूर्व सम्वन्धित व्यक्तिलाई सफाईको मौका दिइनेछ ।

परिच्छेद–६

अनुगमन सम्बन्धी प्रकृया

१३. अनुगमनको पूर्व तयारी :

अनुगमन टोलीले अनुगमन गर्नु पूर्व देहायको तयारी गर्नु पर्नेछ :

(क) निरीक्षण वा अनुगमनमा जानु पूर्व अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवा मध्ये कुन कुन विषयलाई पहिलो प्रथमिकतामा राख्ने भन्ने किटान गरी विषयसूची तयार गर्नुपर्नेछ ।

(ख) अनुगमनमा जाँदा अनुगमन गरिने वस्तु वा सेवासँग सम्बन्धित ऐन नियमहरू, विवरण र चेकलिस्ट साथै लिइ जानुपर्नेछ ।

(ग) वस्तु तथा सेवाको आपूर्ति, विक्री वितरण, मूल्य, गुणस्तर आदिको बारेमा पर्याप्त सूचना र जानकारी हासिल गर्नुपर्नेछ ।

(घ) अनुगमन वा निरीक्षण गर्न जानु अगावै तालिका बनाई आवश्यक पर्ने साधन सुरक्षा आदिको पूर्व तयारी गर्नुपर्नेछ ।

१४. बजार अनुगमन गर्ने प्रकृया :

(क) बजार अनुगमन गर्दा अनुगमनमा खटिइ जाने व्यक्तिले आफ्नो परिचय पत्र देखाई बजार अनुगमन गर्नुपर्नेछ । अनुगमन टोलिका संयोजकले

अनुगमनको आवश्यकता बारे जानकारी गराउनु पर्नेछ र सम्बन्धित व्यवसायीले बिना कुनै अवरोध अनुगमन गर्न दिनु पर्नेछ ।

(ख) उपदफा (क) बमोजिम बजार अनुगमन गर्दा सम्बन्धित व्यवसायीले बाधा बिरोध गरेमा बाधा बिरोध गर्नेलाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाहीको लागि सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गर्न वा लेखी पठाउन सक्नेछ ।

(ग) अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन गर्दा वस्तु वा सेवाको नमूना संकलन गर्नुपर्ने देखिएमा प्रचलित कानून बमोजिम नमूना संकलन गरी सोको यथार्थ विवरण खुलाई सम्भव भएसम्म सम्बन्धित व्यवसायीको समेत दस्तखत भएको स्थलगत मुचुल्का अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा बनाउनु पर्नेछ । सम्बन्धित व्यवसायीले मुचुल्का दस्तखत गर्न नमानेमा सोही व्यहोरा जनाई उपस्थित व्यक्तिहरूको रोहवरमा मुचुल्का तयार गरी आवश्यकता अनुसार सिलबन्दी समेत गरी परीक्षणको लागि यथासिघ्र सम्बन्धित निकायमा नमूना सहित लेखि पठाउनुपर्नेछ ।

(घ) अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन गर्दा तत्काल केही सुधार गर्नुपर्ने देखेमा सम्बन्धित व्यवसायीलाई अवधी तोकी स्थलगत लिखित निर्देशन दिई सुधार गर्न लगाउन सक्नेछ ।

(ङ) बजार अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन गर्दा कुनै वस्तु तत्काल नष्ट नगरे जनस्वास्थ्यमा असर पर्ने देखिएमा त्यस्ता वस्तुको नमूना संकलन गरी प्रमाणको रूपमा सुरक्षित राखि अरू प्रचलित कानून बमोजिम आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई सम्बन्धित व्यवसायी र उपस्थित व्यक्तिहरूको रोहवरमा मुचुल्का गरी वातावरणमा असर नपर्ने गरी त्यस्तो वस्तु नष्ट गर्नुपर्नेछ । संकलित नमूना आवश्यकता अनुसार परिक्षणका लागि प्रयोगशालामा पठाउन सकिनेछ ।

(१५) दण्ड जरिवाना गर्ने प्रकृया :

१) वजार अनुगमन टोलिले वजार अनुगमनको क्रममा विभिन्न कसूर एवं शंकास्पद देखेमा देहायका कार्यवाही अगाडी वढाउने छ ।

(क) बजार अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन गर्दा सेवा वा वस्तु राखेको स्थानको नियमानुसार जाँचबुझ वा खानतलासी गर्न सक्नेछ । खानतलासीबाट वस्तु वा सेवाको विक्री वितरणमा अनुचित वा अनियमित कार्य गरेको पाइएमा आवश्यकता अनुसार त्यस्तो सेवा वा वस्तुको प्रयोग वा बिक्री वितरणमा रोक लगाउन सक्नेछ तथा त्यस्ता बस्तु अनुगमन

टोलीले कब्जामा लिई नियमानुसार कार्यवाही बढाउने छ ।

(ख) अनुगमन गर्दा कुनै कानूनी कारवाही गर्नुपर्ने देखिएमा अनुगमन टोलीले सम्बन्धित व्यवसायीसँग तुरून्त लिखित स्पष्टीकरण माग गर्न सक्नेछ ।

(ग) अनुगमन टोलीको प्रतिवेदन वा नमूना परीक्षणबाट गर्दा मुद्दा दायर गर्नुपर्ने देखिएमा प्रचलित कानून बमोजिम अनुसन्धान तहकिकातको लागि निरीक्षण अधिकृत तोक्ने गरी मुद्दा दायर गर्न उपभोक्ता हित संरक्षण समितिबाट निर्णय गराई यथाशिघ्र अभियोजन अधिकारी समक्ष आवश्यक कागजात सहित लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(घ) उपदफा (ग) बमोजिम लेखि आएमा सम्बन्धित अधिकारीले प्रचलित कानून बमोजिम प्रक्रिया पूरा गरी सम्बन्धित निकायमा मुद्दा दायर गर्नुपर्नेछ ।

(ङ) उपदफा (क) बमोजिम अनुगमन टोलीले अखाद्य वस्तु वा अन्य वस्तु नष्ट गर्दा लागेको खर्च सम्बन्धित व्यवसायीले नै व्यहोर्नु पर्नेछ ।

(च) अनुगमन गरिएका माल वस्तुको प्रकृति अनुसार मुचुल्का उठाउनु पर्नेमा मुचुल्का उठाउने, चेकलिष्ट अनुसार भए नभएको हेर्ने र नमूना परीक्षण लिनुपर्ने भएमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ वा नगर सभाबाट स्विकृत कानुनमा व्यवस्था भएकोमा सोही बमोजिम अन्यथा खाद्य नियमावली, २०२७ को नियम १० वा उपभोक्ता संरक्षण नियमावली, २०५६ को नियम २७ अनुरूप वा नेपाल गुणस्तर ऐन, २०३७ वा प्रचलित कानून बमोजिम नमूना संकलन गर्नुपर्नेछ ।

(छ) निरीक्षण, जाँचबुझ वा खानतलासी गर्दा उपभोग्य वस्तु रोक्का राख्नुपर्ने भएमा स्थानीय शासन संचालन सम्बन्धि ऐन वा नगर सभाबाट स्विकृत कानुनमा व्यवस्था भएकोमा सोही बमोजिम अन्यथा खाद्य नियमावली २०२७ को नियम १३ वा उपभोक्ता संरक्षण नियमावली, २०५६ को नियम २५, वा नेपाल गुणस्तर ऐन २०३७ र स्ट्याण्डर्ड नापतौल ऐन २०२५ का प्रचलित कानून बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

(ज) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ वा नगर सभाबाट स्विकृत कानुनमा व्यवस्था भएकोमा सोही बमोजिम अन्यथा वस्तु वा मालसामान सिलबन्दी गर्नुपर्दा खाद्य नियमावली, २०२७ को नियम १३ वा उपभोक्ता संरक्षण नियमावली, २०५६ को नियम २८ र २९ वा नेपाल गुणस्तर ऐन, २०३७ वा स्ट्याण्डर्ड नापतौल ऐन, २०२५ वा प्रचलित कानून अनुसार गर्नुपर्नेछ ।

(झ) खाद्य प्रशोधन गर्न आवश्यक पर्ने कुनै उपकरण जडान भै कुनै वस्तु वा पदार्थको उत्पादन गरिएकोमा अनुगमन गर्ने निकायले उत्पादन प्रशोधन कानून सम्मत भए नभएको हेरी नभएको भए त्यस्तो स्थानमा सिलवन्दी गर्न सक्नेछ । यसरी सिलबन्दी गरिएकोमा प्रशोधन उद्योगलाई निश्चित समयावधी दिई आवश्यक मापदण्ड पूरा गरी सुधार गर्न निर्देशन दिन सकिनेछ ।

(ञ) उपदफा (झ) बमोजिम निर्देशन दिएकोमा उद्योगले सुधारात्मक कार्यहरू गरी सिलबन्दी हटाई पाउँ भनी कार्यालयमा निवेदन दिएमा कार्यालयको टोलीले बजार अनुगमन गराई सुधार भएको पाइएमा सिलबन्दी हटाई दिन सक्नेछ । सुधार भएको नपाइएमा कानून बमोजिम कारवाही अगाडि बढाउनेछ ।

(ट) वस्तु वा सेवा क्षेत्रमा अनुचित व्यापारिक क्रियाकलाप (Unfair Trade Practices), कानूनद्धारा नियन्त्रित वा निषेधित व्यापारिक क्रियाकलाप (Restrictive Trade Practices) र एकाधिकारपूर्ण व्यापारिक क्रियाकलाप (Monopolistic Trade Practices) भए नभएको विषयमा समेत अनुगमनका क्रममा हेर्नुपर्नेछ ।

(ठ) स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले नगरपालिकाले दिएको कार्य क्षेत्र भित्रका कार्य गर्न नगर सभावाट पारित कानूनको अभावमा माथि उल्लेख भएका कार्य गर्दा वजार अनुगमन र उपभोक्ता हक हित संग सम्वन्धित नेपाल सरकारवाट जारी भएका ऐन नियम, कार्यविधि, निर्देशिकाको प्रयोग गरि वजार अनुगमनको प्रकृया अगाडी वढाउंदा कुनै कार्य र नेतृत्वको भूमिका वाझिएमा कार्यपालिकाको निर्णय वमोजिम कार्वाही अगाडी वढाइनेछ ।

२. कालो सूचिमा नाम सुचिकृत गरिने :

प्रचलित ऐन, कानुन, नगरपालिकाबाट जारी भएका अन्य ऐन, कानुन, निर्देशिका र यो कार्यविधि अनुसार कालो सूचिमा निम्नानुसार व्यक्ति वा संस्थाहरु सूचिकृत गरिनेछन् । उजुरी निवेदन, टोल विकास संस्थाको सुचना, नगर प्रहरी एवं नगर नियमन शाखा वा नगरपालिकाको अनुगमन टोली वा प्राविधिकहरुको स्थलगत प्राविधिक प्रतिवेदन उपर चालिएको कारवाहीका आधारमा अनुसूची-५ बमोजिम यो सूचि तयार गरिनेछ । सूचिको जानकारी सवै शाखा तथा वडा कार्यालयहरुमा समेत गराईनेछ ।

(क) नगरपालिका सम्वन्धी कानून वमोजिम जारी भएको आदेश नमान्ने,
(ख) जथाभावी फोहोरमैला फ्याँकेका कारण नगरपालिकावाट भएको सजाय भुक्तानी गर्न वाँकी राख्ने,
(ग) कुनै पनि सरसामान सार्वजनिक आवागमनमा अवरोध हुने गरी थुपारेका विषयमा नगरपालिकाका तर्फवाट जारी भएको आदेश नमान्ने,
(घ) प्रक्रिया पुरा नगरी ऐन विपरित निर्माण कार्य गर्ने,
(ङ) नगरपालिकाको वाँकी वक्यौता, पेश्की, बेरुजु फछ्र्यौट नगर्ने,
(च) सार्वजनिक भवन, जग्गा वा अन्य सम्पत्ती अतिक्रमण गर्ने ,
(छ) राजश्व तथा कर, सेवा शुल्क सम्वन्धी नगरपालिकाको नीति, आदेश उल्लंघन गर्ने,
(ज) आधारभूत बिबरण झुट्ठा पेश गरी राजश्व तथा कर, सेवा शुल्क छल्ने,
(झ) कानुन वमोजिम तोकिएको जरिवाना चुक्ता नगर्ने,

३. कालो सूचिमा सूचिकृत गर्ने वा सूचिवाट हटाउने कार्यविधि :
कार्यविधिको दफा १५ (२) अनुसार कालो सूचिमा सूचिकृत गर्नु पर्ने कारण स्पष्ट भए पश्चात् दफा ५ वमोजिम गठित उपभोक्ता हित समितिको सिफारिसमा दफा ३ वमोजिम गठित वजार व्यवस्थापन समिति समक्ष पेश गरी कालो सूचिमा सुचिकृत गर्ने वा सूचिवाट हटाउने निर्णय हुनेछ । तर कालो सूचिमा सुचिकृत गर्नु अघि सम्वन्धित पक्षलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने वा आफ्नो कर्तव्य पालन गर्ने अवसर प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

४. सेवा, सुविधा रोक्का हुने :
दफा १५ (२) वमोजिम कालो सूचिमा सूचिकृत तथा तिनका एकाघर तीन पुस्ते भित्रका परिवार सदस्यहरुका लागि नगरपालिका तर्फवाट प्रदान गरिने सवै सेवा, सुविधा एवं सिफारिस रोक्का गरिनेछ । यो निर्देशिका लागु भए पश्चात् सेवाग्राहीले आफ्नो आवेदन, उजुरी निवेदन प्रस्तुत गर्ने उजुरी कर्ताले आफ्नो परिचय खुल्ने नेपाली नागरिकताको प्रमाण पत्र संग संगै कर चुक्ताको प्रमाण पत्र (एकिकृत सम्पत्ती कर, बहाल कर, व्यावशाय दर्ता/नविकरण) अनिवार्य रुपमा पेश गर्नु पर्ने र सेवा प्रदान गर्ने सवै शाखा महाशाखा र वडा कार्यालयले कालो सूचि रुजु गरेर मात्र आवश्यक सेवा प्रदान गर्नेछ । तर नेपाली नागरिकता तथा कानूनले तोकेको ढाँचामा आफ्नो नजिकको मृतक नातेदार संग नाता प्रमाणित प्रमाण पत्र लिन, पंजिकरण सम्वन्धी सेवा तथा विपद् संग सम्वन्धीत सिफारिस लगायतका

सेवा प्रदान गर्ने विषयका हकमा भने यो प्रावधान लागु हुने छैन ।

५. दरपीठ गर्नु पर्ने :

विभिन्न निवेदन तथा दरखास्तका विषयमा तत्काल कार्यान्वयनको क्रममा कालो सूचिका कारण तत्काल कार्यान्वयन नहुने भए कारण समेत खुलाई (दरपीठ गरी) सेवाग्राहीलाई तत्काल जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

६. सेवा सुविधा तथा ऋण कारोवार रोक्का गर्न सकिने :

(१) यस कार्यविधि बमोजिम तोकिएको सेवा शुल्क एवं जरिवाना नबुझाउने वा बुझाउन अटेर गर्ने व्यक्तिको नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने कुनै सेवा सुविधाको अतिरिक्त खानेपानी, विद्युत तथा टेलिफोन सेवा रोक्का गरिदिन तथा निजको नामको घर जग्गा बिक्री वा कुनै बैंकबाट भैरहेको ऋण कारोवार रोक्का गर्नको लागि नगरपालिकाले सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ। तर यसरी लेखी पठाउनु अघि सम्बन्धित व्यक्तिलाई सो सम्बन्धमा लिखित रुपमा जानकारी दिईनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम लेखी आएमा त्यस्तो सेवा सुविधा रोक्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

परिच्छेद–७

उजुरी सम्बन्धी व्यवस्था

१६. उजुरी दिन सक्ने :

(क) कुनै वस्तु वा सेवाको विक्रेता वा प्रदायकले उपभोक्ताको हित विपरित व्यापारिक क्रियाकलाप गरेको भनि कुनै पनि व्यक्तिले उपभोत्ता हित संरक्षण समिति वा बजार अनुगमन टोली वा कार्यालयको उपभोक्ता हित संरक्षण हेर्ने शाखा/इकाई/डेक्समा मौखिक वा लिखित सूचना वा उजुरी दिन सक्ने,

(ख) उपदफा (क) बमोजिमको निकायले उजुरी वा सार्वजनिक सञ्चार माध्यमबाट प्राप्त सूचनालाई उजुरीको रूपमा ग्रहण गरिने छ,

(ग) उपदफा (क) वा (ख) बमोजिमको उजुरी वा अन्य कुनै सरकारी निकायबाट अनुगमनको लागि लेखि आएमा सो लाई समेत उजुरीको रूपमा ग्रहण गरी बजार अनुगमन टोलीले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नु पर्नेछ,

(घ) उपदफा (ग) बमोजिम अनुगमन तथा निरिक्षण गर्दा विक्रेता वा सेवा प्रदायकले प्रचलित कानुन वा मापदण्ड विपरित व्यापारिक क्रियाकलाप गरेको पाइएमा तत्काल कारवाही चलाउनु पर्नेछ,

(ङ) उपदफा (घ) बमोजिम अनुगमन टोलीले गरेको काम कारवाहीमा चित्त नबुझेमा विक्रेताले प्रचलित कानुन बमोजिम नगरपालिकाको उपप्रमुख समक्ष लिखित रुपमा उजुरी दिन सक्नेछ,

परिच्छेद -८

विविध

१७. बजार अनुगमन समितिको कार्यक्रम तथा बजेट :

(क) नगरपालिकाले आफ्नो स्रोत साधन र जनशक्ति प्रयोग हुने गरी बजार अनुगमनका लागि आवश्यक कार्यक्रम र बजेट प्राथमिकताका साथ बार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्नु पर्नेछ,

(ख) नेपाल सरकारबाट बजार अनुगमनका लागि अनुदान प्राप्त भएमा सोही अनुसार कार्यक्रममा समावेश गर्नुपर्नेछ,

(ग) बार्षिक कार्यक्रममा उपभोक्ता सचेतनाको कार्यक्रम समेत समावेश गर्नुपर्नेछ,

(घ) बजार अनुगमनको क्रममा नमूना संकलन गर्दा प्रदायकलाई वस्तुको मूल्य भूक्तानी गरी बील लिनु पर्ने हुन्छ,

(ङ) बजार अनुगमन टोलीमा खटिएका व्यक्तिहरूलाई खाजा वापत भत्ता दिनुपर्नेछ ।

१८. स्थानीय प्रशासनको कर्तव्य :

बजार अनुगमन गर्दा अनुगमन टोलीले सुरक्षा लगायतका आवश्यक सहयोग माग गरेमा तत्काल त्यस्तो सुरक्षा तथा सहयोग उपलब्ध गराउनु स्थानीय प्रशासनको कर्तव्य हुनेछ ।

१९. असल नियतले गरेका काम बचाऊ :

यस निर्देशिका बमोजिम बजार अनुगमन गर्दा असल नियतले गरेका कामको सम्बन्धमा टोलीका संयोजक तथा सदस्यहरू उपर कुनै कारवाही हुने छैन ।

२०. प्रचलित कानुन बमोजिम हुने :

यस निर्देशिकामा भएको व्यवस्थाले प्रचलित कानुन बमोजिम हुने अन्य अनुगमन कार्यलाई बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

२१. दण्ड सजाय :

१) दफा १२ उपदफा २ (१) को खण्ड (क) बमोजिमको कसूर गर्ने व्यक्तिलाई नगरपालिकाले पहिलो पटक भए एक हजार रुपैयाँसम्म जरिबाना, दोस्रो पटक सोही कसूर गरेमा पाँच हजार रुपैयाँ देखि दश हजार रुपैयाँ

सम्म जरिबाना र सोही कसूर तेस्रो वा सो भन्दा बढी पटक गरेमा प्रत्येक पटकको लागि पन्ध्र हजार रुपैयाँका दरले जरिबाना गरी फोहरमैला उठाउँदा लाग्ने खर्च समेत निजबाट असूल उपर गर्न सक्नेछ ।

(२) दफा १२ उपदफा २ (१) को खण्ड (ख) देखि (व) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पहिलो पटक भए नगरपालिकाले पाँच सय रुपैयाँ देखि एक हजार रुपैयाँ सम्म जरिबाना गर्न सक्नेछ । दोस्रो पटक सोही कसूर गरेमा दुई हजार रुपैयाँ देखि दश हजार रुपैयाँ सम्म जरिबाना र सोही कसूर तेस्रो वा सो भन्दा बढी पटक गरेमा प्रत्येक पटकको लागि पन्ध्र हजार रुपैयाँका दरले जरिबाना असूल उपर गर्न सक्नेछ ।

(३) दफा १२ उपदफा २ (२), (३), (४), (५) र (६) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पहिलो पटक भए नगरपालिकाले पाँच सय रुपैयाँ देखि एक हजार रुपैयाँ सम्म जरिबाना गर्न सक्नेछ । दोस्रो पटक सोही कसूर गरेमा दुई हजार रुपैयाँ देखि ५ हजार रुपैयाँ सम्म जरिबाना र सोही कसूर तेस्रो वा सो भन्दा बढी पटक गरेमा प्रत्येक पटकको लागि १० हजार रुपैयाँका दरले जरिबाना असूल उपर गर्न सक्नेछ ।

(४) दफा १२ उपदफा २ (२), (३), (४), (५) र (६) को बमोजिमको कुनै कसूर बाट कुनै क्षति भइसकेकेको भए त्यस्तो क्षति बापतको रकम समेत कसूर दारबाट असूल उपर गर्न सक्नेछ र प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति रद्द गर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा नगरपालिकाले लेखी पठाउन सक्नेछ ।

५) दफा १२ का कसुरका आधारमा २१ को उपदफा १, २, ३ र ४ मा व्यवस्था भए वमोजिम भन्दा पृथक दण्ड जरिवाना गर्न उपभोक्ता हक हित संरक्षण समितिले उपयूक्त ठानेमा प्रचलित कानून (उपभोक्ता हित संरक्षण ऐन नियम, खाद्य ऐन नियम, औषधी विक्री वितरण सम्बन्धी ऐन नियम, कालो बजारी तथा अन्य केही सामाजिक अपराध तथा सजाय ऐन, मासु जाँच ऐन, लगायतका) अधिनमा रही बजार अनुगमनबाट दोषी पाइएका व्यवसायी उपर कानुनी कारवाही र दण्ड सजाय उपभोक्ता हक हित संरक्षण समितिले गर्न सक्नेछ ।

२२. प्रतिवेदन :

बजार अनुगमनको मासिक प्रगति प्रतिवेदन अनुसूची-६ अनुसार तयार गर्नुपर्नेछ ।

२३. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार :

यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अड्काउ परेमा उपभोक्ता हित संरक्षण समितिले बाधा अड्काउ फुकाउ गर्न नगरकार्यपालिकामा पठाईने छ। कार्यपालिकाले निर्णय गरे वमोजिम हुनेछ।

२४. संशोधन :

यस निर्देशिकामा थपघट गर्ने अधिकार प्रचलित कानुनको अधिनमा रही नगरसभा वा नगरकार्यपालिकाको हुनेछ।

अनुसूची – १

(दफा १० (१) ज सँग सम्बन्धित)

दैनिक बजार अनुगमन फारम

(बजार अनुगमन फारमको प्रमाणित प्रति सम्बन्धित व्यवशायीलाई दिनु पर्नेछ)

मिति :

व्यापारिक प्रतिष्ठानको नाम : श्री

ठेगाना :

प्रोपराइटर वा फर्मधनीको नाम :

फोन नं.:

यस कार्यालयको नेतृत्वमा खटिएको बजार अनुगमन टोलीबाट तपाईको विक्रीस्थल/गोदाम/उद्योगको निरीक्षण गर्दा निम्न अनुरूपको स्थिति भेटिएकोले देहायअनुसार गर्नु गराउनु हुन निर्देशन दिइएको छ ।

क्र. सं.	विवरण	भएको	नभएको	टोलीबाट दिइएको निर्देशन
१.	मूल्य-सूची			
२.	साइनबोर्ड			
३.	व्यवसायदर्ता/नवीकरण			
४.	नापतौलको प्रमाण			
६.	लेबलमा खुलाउनुपर्ने कुराहरू स्पष्ट उल्लेख भए/नभएको			
७.	म्याद नाघेको सामाग्री			
८.	स्थायी लेखा (PAN) नम्बर/VAT मादर्ता			
९.	बिक्री बिल दिने प्रक्रिया भए/नभएको			
१०.	खाद्य अनुज्ञा-पत्र (खाद्य उद्योगको लागि)			
११.	मासुको गुणस्तर सन्तोषजनक भए/नभएको			
१२.	मिठाईको गुणस्तर लगायतका पक्षहरू सन्तोषजनक			
१३.	ग्याँसको तौल, मूल्य लगायतका विषय सन्तोषजनक			
१४.	खरिद बिल/नभएको			

१५.	यस अगाडिको निर्देशनमा पालना			
१६.	अन्य कैफियतपूर्ण स्थिति (खुलाउने)			

एक पटक दिइएका निर्देशनहरू पुनः अनुगमन गर्दा पालना नभएको पाइएमा प्रचलित कानून बमोजिम कडा कारबाही हुनेछ ।

निरीक्षण टोली

१. संयोजक श्री ....

२. सदस्यश्री ....

३. सदस्यश्री ....

४. सदस्यश्री ....

५. सदस्यश्री............................

....

मथि उल्लेखित विवरण ठीक छ भनी उत्पादक/बिक्रेताको नाम र सही

प्रतिष्ठानको छाप

अनुसूची -२
(दफा ११ को उपदफा २ सँग सम्बन्धित)

(अ) अनुगमन गरिने वस्तुको वर्गिकरण :

बजार अनुगमनको क्रममा बिभिन्न उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको अनुगमन गर्नु पर्ने भएकाले उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको निम्नानुसार वर्गिकरण गरिएको छ ।

समूह "क" - खाद्यान्न माछा/मासुजन्य/तरकारी फलफूल/दैनिक उपभोग्य

(१) खाद्यान्न तथा खाद्य पदार्थहरू नून, चिनी, चिया, कफी, मह, प्रशोधित पानी आदि ।

(२) अप्रशोधित, अर्धप्रशोधित वा प्रशोधित खाद्य पदार्थहरू,

(३) प्रशोधित खाद्य पदार्थ उत्पादन गर्न प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थ,

(४) खाद्य पदार्थ उत्पादन गर्ने उद्योग,

(५) खाद्य पदार्थ विक्री वितरण गरिने विक्रीस्थल र भण्डारगृह वा संचय स्थल,

(६) खाने तेल, घिउ (वनस्पती घिउ समेत),

(७) दुध तथा दुग्ध पदार्थहरू र दुध प्याकिङ्ग गर्न प्रयोग हुने प्लाष्टिक पाउचहरू,

(८) माछा, मासु, अण्डा,

(९) मसलाजन्य पदार्थहरू (जिरा, मरिच, अदुवा, लसुन, धनिया, बेसार, ज्वानो, मेथी, ल्वाङ, सुकुमेल, अलैंची, दाल्चिनी र खुर्सानी लगायतका मसलाको रूपमा उपभोग गरिने पदार्थहरू)

समूह "ख" औषधी एवं स्वास्थ्य सेवा

(१) औषधी तथा औषधीजन्य पदार्थहरू (पशुपंक्षी औषधी तथा जडिबुटीमा आधारित औषधी समेत),

(२) औषधी उत्पादन गर्ने उद्योग तथा बिक्री वितरण गरिने स्थल,

(३) अस्पताल, नर्सिङहोम, क्लिनिक आदि स्वास्थ्य सेवा प्रदायक सस्थाहरु ।

समूह "ग" रासायनिक मल/विषादी/विउ बिजन/कृषि औजार :

(१) पशुपंक्षी आहार र त्यसमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थहरू समेत,

(२) रासायनिक मल, विषादी, बिउविजन, कृषि औजारहरु,

समूह "घ" इन्धन :

(१) इन्धन भण्डारण, पेट्रोलियम पदार्थको नापतौल, गुणस्तर मूल्य तथा मापदण्डहरूको परिपालना,

समूह "ङ" निर्माण सामाग्री :

(१) ढुङ्गा, इटा, गिट्टी, बालुवा लगायतका निर्माण सामाग्री तथा सोसँग सम्बन्धित उद्योग, भण्डारण स्थल र बिक्री वितरण स्थल ।

समूह "च" शैक्षिक सामाग्री :

(१) पाठ्य सामग्री, स्टेशनरी लगायतका शैक्षिक सामाग्रीहरु ।

(२) शिक्षा निर्देशिका अनुसार विद्यालयहरुको शूल्क आदि ।

समूह "छ" होटल/लज/रेष्टुरा/खाजाघर/चमेना गृह/लज :

(१) होटल/रेष्टुरा/खाजाघर/चमेना गृह/लजको सरसफाइ तथा अन्य व्यवस्थापन

(२) प्रशोधित र अप्रशोधित वस्तुहरुको भण्डारण

(३) होटल, रेष्टुरा तथा मिठाई पसलहरूमा बिक्री हुने पकवान तथा प्याकेजिङ्ग गरी बिक्री हुने खाद्य पदार्थहरू, हल्का पेय पदार्थहरू, मदिराजन्य पदार्थ,

समूह "ज" सुर्तिजन्य पदार्थ :

(१) सुपारी, पानपराग, सुर्ती, विडी, चुरोट तथा सुर्तीजन्य पदार्थ ।

समूह "झ" नाप तौल :

(१) ढक, तराजु लगायतका नापतौलमा प्रयोग हुने उपकरणहरू ।

समूह "ञ" पशुपंक्षी हाट बजार :

(१) पशुपंक्षी हाटबजार तथा बिक्री स्थल ।

समूह "ट" सौन्दर्य सामाग्री :

(१) विभिन्न प्रकारका सौन्दर्य सामाग्रीहरु

(२) व्यूटि पार्लर/सैलुन आदि ।

समूह "ठ" विद्युतीय सामानहरु :

(१) विद्युतीय सामानहरू,

(२) इलेक्ट्रनिक्स सामानहरू ।

समूह "ड" रङ्ग/रोगन :

(१) विभिन्न कम्पनिका भवन सम्बन्धि रङ्ग र रङ्ग रोगन संबन्धी सामाग्रीहरु ।

समूह "ढ" गरगहना :

(१) सुन, चाँदि, हिरा, मोती, जवाहरत तथा सो बाट निर्मित गरगहनाहरुको नापतौल एंव गुणस्तर ।

समूह “ण” सवारी साधन

(१) ट्याक्सी मिटर शुल्क र रिक्सा, नगरबस आदिको भाडा आदि ।

समूह “त” अन्य :

(१) अन्य उपभोग्य वस्तुहरूको उत्पादन स्थल, प्रशोधन स्थल, ढुवानीको अवस्था, बिक्री स्थलहरू,

(आ) अनुगमन गरिने सेवाको विवरण :

(१) व्यापारिक सेवा

(२) संचार सेवा,

(३) स्थल यातायात तथा हवाई सेवा,

(४) बिद्युत सेवा,

(५) खानेपानी सेवा,

(६) विज्ञापन सेवा अन्य उपभोग्य सेवाहरू,

(७) स्वास्थ्य सेवा,

(८) शिक्षा सेवा,

(९) वित्तिय सेवाहरु ।

अनुसूची – ३
(दफा १४ (ग) सँग सम्बन्धित)
मुचुल्का

……………………. जिल्ला ………………………………… नगरपालिका वडा नं. ………. टोल…………मा खडा गरेको घटनास्थल/ बरामदी/खानतलासी/शिलछाप लगाएको मुचुल्का :-

१. उजुरी वा सूचनाको छोटकरी विवरण :-

२. चार किल्ला सहित खानतलासी/बरामदी गरिएको चिज वस्तुको नमुना तथा ठाउँको विवरण :-

३. बरामद भएको सामान/दसीको विवरण/शिलछाप गरिएको विवरणः-

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

(ङ)

४. खानतलासी/बरामदी भएको देखे बमोजिम सहि छाप गर्ने साक्षीः- (नाम, वतन समेत)

(क)

(ख)

(ग)

५. रोहबरमा बस्नेहरूको नाम, थर, उमेर, वतन र सहिछापः-

(क)

(ख)

(ग)

६. निरिक्षण टालीलेले मेरो उद्योग, गोदाम,पसलमा अनुगमन गर्दा कुनै सामान हिनामिना भएको छैन । माथि प्रकरण ३ मा उल्लेख भएको चिज वस्तु तथा सामानहरू ……. उद्योग, गोदाम,पसलबाट बरामद भएको हो । साथै टोलीले लगाएको सिल थान….छाप भएको ठिक साँचो हो भनि सहिछाप गर्नेः-

(क)

(ख)

(ग)

७. कार्य तामेली गर्नेः-

(क)

(ख)

(ग)

मितिः-

समयः-

अनुसूची – ४
दफा १५ (१) सँग सम्बन्धित
तारेख भरपाई

पक्ष : ....

विपक्षः जिल्ला .... गाउपालिका वा न.पा. ....वडा नं. .... स्थायी घर भई हाल .... जिल्ला .... गाउपालिका वा न.पा वडा नं...................बस्ने श्री ....का नाती/नातिनीश्री ....का छोरा/छोरी बर्ष .... को .... नामक व्यवसायका सञ्चालक श्री .... सम्पर्क नं. ....।

तारेख

मिति ....साल .... महिना .... गते ....रोज दिनको समय ....बजे उपस्थित हुनेछु भनि सही छाप गर्ने ।

हस्ताक्षर :

नाम :

मिति....................... साल.......................महिना.......................गते ....रोज दिनको समय ....बजे उपस्थित हुनेछु भनि सही छाप गर्ने ।

हस्ताक्षर :

नाम :

मिति .... साल ....महिना .... गते ....रोज दिनको समय ....बजे उपस्थित हुनेछु भनि सही छाप गर्ने ।

हस्ताक्षर :

नाम :

अनुसूची – ५

दफा १५ (२) संग सम्बन्धित

वीरेन्द्रनगर नगरपालिका नगर कार्यपालिका कार्यालय

कालो सूचि

सि. नं.	सूचिकृत व्यक्ति/संस्थाको विवरण नाम (तीन पुस्ते सहित) ठेगाना	सूचिकृत गर्नु पर्नाको कारण	सूचिकृत गर्नेको दस्तखत	कैफियत

निर्णय मिति :

दस्तखत :

नामथर :

पद :

अनुसूची – ६
(दफा २२ संग सम्बन्धित)
श्री वीरेन्द्रनगर नगरपालिका

विषय :- बजार अनुगमनको मासिक प्रतिवेदन ।

आज मिति २० / / देखि २० / / सम्म निम्न स्थानहरूमा बजार अनुगमन गर्दा निम्नानुसार देखिएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

सि.नं.	अनुगमन गरिएको स्थान	अनुगमन गरिएको क्षेत्र/प्रकृति/वस्तुहरू	अनुगमनको विवरण (परिणाम, अवस्था र अन्य कुरा) व्यवसायिक प्रतिष्ठा संस्था	मानको जफत/बरामदीनाम/परिमाण	नष्ट गरिएको वस्तु/परिमाण नाम परिमाण	सिलबन्दी गरिएको मात्रा/संख्या	गरिएको नमुना संकलन मात्रा/संख्या	कैफियत

बोधार्थ :

श्री संयोजकज्यू

उपभोक्ता हित संरक्षण समिति ।

आज्ञाले,

कृष्ण बहादुर खड्का

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत